

VIDICI

ESEJ UZ NOVI ČITAV MISAL

Habent sua fata libelli. To svakako vrijedi o knjizi koju je sastavljalo nebo i zemlja, kako je za Misal kazao kard. Schuster. Daleka mu je povijest, jer sadrži »povijest našega spasenja« o kojoj se na koncilu i poslije koncila toliko govori. U Misalu ju je Bog pisao, po patrijasima i prorocima, a naročito po svojem Sinu, čija radosna vijest tvori jezgru misnog bogoslužja riječi. Dopunila su je sovjim pjesmama i molitvama duga i anonimna kršćanska stoljeća.

Nebrojne su pobožne ruke prepisivale Misal s ljubavlju, resile ga inicijalima i sitnoslikarijama na pergamenama često srebrnom okovanima. Toliko je bio upotrebljivan i obrabljjen da je o našim dragim glagoljašima vrijedila pošalica: Zna misiti samo iz svoga Misala, a domaći su biskupi i rimski vizitatori nastojali, da im se pruže nova i nova izdanja.

Tako je bilo kroz više stoljeća, dok se sveti misni tekst nije oslobodio srebrnih okova, skupih pergamena i strpljivih prstiju prepisivača uz uljanicu. Ličinka se na koncilu pretvorila u šareni leptir koji je poletio svijetom od cvijeta do cvijeta.

Mali je Misal na živom jeziku pred stotinjak godina (Schott mu je dao život i ime) postao vjesnik i nosilac jednoga velikog »pokreta«, liturgijske obnove, kojom je koncil započeo i nastavlja možda, ako Bog da, najveću reformu Crkve u njezinoj dvotisućgodišnjoj povijesti. Samo po njoj će »otajstvo vjere« obnoviti sve udove otajstvenog Kristova tijela. Ta će obnova i napredovati koliko bude sve vodila k Misi i sama živjela od Mise.

Novo je vino tražilo i nove mjevove pa su se mali Misali širili dok je još važno slovo izopaćenja za one koji se usude tiskati prijevod kanona rimske Mise na živom jeziku. Zasluga je jednog svetog pape da ta kazna nije ušla u crkveni zakonik i tako ju je život progutao. Svi su veći katolički narodi počeli dobivati svoje male Misale, a među nje se vrlo brzo ubrojio i naš mali narod. Taj ga je odnjihao upravo na svojem starohrvatskom području pionirskim zahvatom zaslužnog dr Kniewalda i njegovih suradnika, naročito M. Pavelića. Što je to izdanje značilo, najljepše je opazio Božji čovjek dr Merz koji je bio sretan da njegovi sljedbenici mole po njemu kako je on uvijek molio Misu po latinsko-francuskom izdanju.

Da bude još priručniji svima i svakome, mali su Misal počeli izdavati u sedmičnim svešćićima. Ti su povezani uz imena dvojice genijalnih popularizatora liturgijskih tekstova: Beauquina u Belgiji neposredno prije I svojetskog rata i Parseha poslije tog rata na cijelom njemačkom jezičnom području i još dalje (do našega Hvara). Na taj se način sve više širila »missa recitata« ili — uz još čudniji naziv — »liturgijska Misa«. S njom se nekako događalo kao s banalnim halbcilindrom Don Frane Bulića. Taj bi uzeo u ruke svoj poznati šešir i govorio nam: »Kad sam se vratio sa studija u Beču, u Dalmaciji je bio kod klera uobičajen rimski šešir pa je ovaj bio službeno progonjen. Kad su početkom stoljeća svećenici počeli napuštati rimski šešir, onda je moj bio trpljen i ko-

načno preporučivan«. I »liturgijska« se Misa morala boriti s krunicom preko Mise (koja je kroz čitav jedan mjesec bila naređena, ako nije mogla biti moljena pred izloženim Svetotajstvom) i s drugim »pobožnostima«, a najteže s letargijom.

Dok su u druge jezike nastojali Misal mnogi pretočiti (postoji ne manje od sto francuskih izdanja), naš je ostao sam i ponajviše u zatvorenim kružnicama. Smatrali su ga čak i kao stvar »mode«. Vjernici su ipak sve više tražili barem izvratke iz njega pa je to više ili manje uplivalo na naše brojne molitvenike, kako je to pokazao u svojoj disertaciji o. Radić. Zanimljivo je to posuđivanje kao i uopće prodiranje liturgijske obnove kod Hrvata pa je šteta ako barem svi mlađi svećenici, redovnice i bogoslovi ne pročitaju tu vrijednu raspravu.

Prijevodji su Misala službeno povhaljeni i preporučeni enciklikom »Mediator Dei«, a »liturgijsku« je Misu praktično usvojio čak II vatikanski sabor. Svakog su dana oci postavljali na tron Evanđelje, ali su prije toga sudjelovali kod Mise u raznim obredima i jezicima. Neka se ne reče, da to nije zasluga i popularnog malog Misala, bez kojega bi se oci bili zadovoljili sa svojim velikim latinskim svaki za se. Velika je stvar što je Misa došla na ugledu i važnosti i u očima — biskupa. A da Misal učine još više svojinom svega Božjeg naroda, oci mudro odrediše da **kod Mise svatko obavlja svoju ulogu i samo nju**. Ujedno su predvidjeli da se njegovi sastavni dijelovi obogate Božjom riječju i raznim biserima koji još uvijek leže zakopani u stanim kodeksima.

Nekoliko komisija sprema raščaljenje i obogaćenje knjige koja se kroz stoljeća zvala »Missale plenum«. Taj se posao već počeo uvoditi upornim pojednostavljenjem misnog obreda, jer su život i ljepota jednostavni. O konačnoj »novoj« Misi treba da uz stručnjake reknu svoju riječ i mnogi biskupi na čelu sa Sv. ocem, pa će je trebati još nekoliko godina čekati. Po svemu izgleda da će novi Misal biti kruna liturgijske reforme što je sprema čuveno Vijeće.

Stoga je pravo da u ovim godinama očekivanja i postepenog pripravljanja imamo i mi u rukama novi prijevod Misala, kojim ćemo svi nastojati »dostojno pribivati otajstvima kojima se vrši djelo našeg otkupitelja kad god se slavi spomen Kristove žrtve« (prik. mol. IX nedj. po Duh.) Nov je prijevod bio potrebit već zbog toliko novih misnih obrazaca i promjena u obredima. Nastao je od »Sv. Mise« (priloga neshvaćenog lista »Molite braćo«) preko »Bogoslužja« u moru naših specifičnih prilika i neprilika.

Dobro je i ovo reći. Jedno je sigurno: zauzetni priređivač i izdavač ne misli njime biti na dobitku nego uložiti ono što je drugdje zaslužio i što uz velikodušnost svojih poglavara ima na raspolaganju. Zato omogućuje našim vjernicima da ga mogu dobivati uz cijenu koja je barem za polovicu manja nego sva slična izdanja blizu (u Sloveniji) i daleko.

Od tanke cijene važnija su u novom Misalu deblja slova. Pred četiri pet decenija znalo se preporučivati, da vjernici po Misalu razmatraju za vrijeme Mise, dakle Misa je mogla biti i »liturgijska meditacija«. Zatim se ispočetka dosta bojažljivo sugeriralo da izabrani krugovi recitiraju stalne dijelove Mise. Sad je opća želja svih autentičnih (jer ima dosta i neautentičnih!) liturgista da se ide

korak dalje (Uputa o glazbi u sv. bogoslužju 31), pa da sav puk u svim crkvama pjeva ili barem glasno i jasno kod svake Mise čita misne pjesme (ulaznu, iza poslanice, prikaznu i pričesnu). Stoga te dijelove naš Misal donosi debljim slovima. Ne bilo to uzalud! Drugo, što u ime vjernika moli svećenik (molitvu, prikaznu molitvu i popričesnu), tiskano je sitnijim slovima koja kao da pozivaju da se svi s njima ne muče. Tako ni kad čitač čita čitanje ili svećenik pjeva Evandjelje. Svi drugi neka tada odlože i ovaj Misal, te molitve prate sa svećenikom u sebi, a riječ Božju sjedeći ili stojeći slušaju.

Vrlo je poželjno da se uvaži i ona veća slova kojima su tiskani kratki odgovori i neki najvažniji dijelovi (npr. Slava i Vjerovanje), za koje bi zaista već bilo vrijeme da ih svi, a ma baš svi prisutni zajedno mole ili još bolje pjevaju. Minogi su u tome i kod nas uspjeli gdje je bilo malo izgleda. K tim će se već tradicionalnim dijelovima sada pomalo pridružiti i preporučeni psalmi i kantici iza »svete šutnje« poslije Pričesti. Naš ih Misal donosi kao jedan od prvih. I opet: ne bilo to uzalud! Čak se možemo nadati, da će se ta dva psalma i dva kantika posebno tiskati, da se nađu u rukama zaista svakog pričesnika i da se jedan od ta četiri pjevaju ili mole poslije svake Pričesti.

Nije potrebno reći, da je velik dio tekstova ovog Misala prošlo barem ispod dvadeset pari očiju, od kojih su neki i poznati jezični stručnjaci. Mjesto uvjerenja u savršenost svoga rada svi koji su se trudili oko ovog izdanja imaju jednu drugu želju: da ovo bude korak naprijed k što boljem prijevodu novog Misala koji se sprema. I za prevođenje je uz znanje potrebno i nadahnuće, nenadano i tim jače. Neki put će takvo nadahnuće doći možda i kod samoga liturgijskog čitanja teksta, a još češće kod privatnog čitanja i razmatranja. Priređivač će ovog Misala biti vrlo zahvalan za svaku sugestiju u tom smislu. Samo tako ćemo svi zajedno izraditi koliko toliko savršen nov lekcionar, za koji onaj kome je službeno povjeren misli da ćemo ga dobiti valjda za pet-šest godina.

Ovo je dakle izdanje praktično za sada i avangardno za buduće. A to bi moglo biti još i više, dok bi oni koji su dobrohotno odobrili ovaj Misal dok je bio u povojima još svojom dozvolom i omogućili da se, makar i neslužbeno, tiska u velikom formatu. Čas je kao stvoren, kad jesenas bude odobren nov, popravljen prijevod misnog kanona, koji će se skoro od Sulte do Drine, od Dunava do Jadrana moliti ili djelomice i pjevati u blagozvučnom jeziku našega roda. Uz novi kanon mogle bi se pridružiti i nove, naveliko umnožene »molitve vjernika«, za koje bi bilo poželjno da se ugledaju ne samo u njemačke nego i u francuske (koje su pred par godina bile prevedene u »Službi Božjoj«) i svakako prilagođene našim prilikama. Može se taj kanon i te molitve izdati i posebno pa tako naše svećenike prisiliti da na veliku većinu dana u godini uz taj novi »Priručnik« nose na oltar i ovaj mali Misal koje je drugdje (npr. u Sloveniji) zabranjen na oltaru, ali cui bono?

Prijedlog želi biti posve jasan: neka se dozvoli ovaj Misal, zajedno s novim prijevodom kanona i s novim »molitvama vjernika« tiskati velikim slovima i na velikom formatu. Uz nadu da bi ga uzele sve hrvatske crkve i crkvice (barem za misnike i pjevače) izdavač bi ovog malog Misala izdao i taj veliki i pružio ga našem

svećenstvu uz bagetalnu cijenu. Po svijetu takvi Misali stoje par desetaka dolara, naš bi ga izdavač mogao davati za par dolara, dakako u domaćem novcu. Tko zna i može, neka predloži nešto jednostavnije i jeftinije. A legalistima još jedanput: to bi privremeno izdanje (do obnovljenog) bilo »privatno« i ad experimentum.

I još jedna molba svoj braći svećenicima: neka mjesto žučljivih primjedbi (od kojih je po neka uskočila i u naš list) iznesu dotične svoje želje i molbe svojem nadpastiru. Kad se jedan od njih pobrinuo da takav Misal omogući svojoj mađarskoj manjini, onda će svi zajedno...

Videant consules je banalni usklik, pa neka ga ovdje zamijeni topla molba svima kojih se tiče, da to ostvarenje omoguće (znači: dozvole). Onda će njihovi najbliži suradnici, koji mjesto njih i za njih svakog dana na svim našim oltarima prinesu žrtvu spasenja, koliko toliko doličnim priručnikom s Božjim narodom pjevati »žrtvu hvale«. Quod Deus faxit!

o. Martin Kirigin OSB

OBAVIJESTI I PRIJEDLOZI DLO-a ZADARSKE NADBISKUPIJE

Na temelju Upute SZO o glazbi u sv. bogoslužju, Upute »Tri su godine« i Upute o štovanju euharistijskog otajstva naš DLO, u suglasnosti s preuzv. Ordinarijem, saopćuje svim svećenicima u nadbiskupiji:

1. Na jesen će se pastoralni dio jedne svećeničke rekolekcije posvetiti spomenutoj Uputi o glazbi, pa molimo braću svećenike, da je pomnjivo pročitaju (»Služba Božja br. 3) i da na taj sastanak dođu s konkretnim željama i prijedlozima kako bi se ona kod nas imala provesti.

2. Preporuča se, da se po mogućnosti i uviđanosti uvede kod svih Misa poslije Pričesti par minuta svete šutnje i neka se s vjernicima pjeva ili barem recitira jedan od preporučenih psalama ili kantika. To je tiskano u novom čitavom Misalu o. Radića koji je izišao ovih dana.

3. Svaka Misa s pukom neka redovito završava s »Bogu hvala«. Godovi pokojnika, napovijedi zaručnika i druge (što kraće!) obavijesti mogu se izreći na početku Mise, ili na svršetku bogoslužja riječi odmah iza molitve vjernika te tako i te žive i pokojne uklopiti u nju, ili — ako nije drukčije moguće — na kraju Mise. »Anđeo Gospodnji« neka se zajednički moli samo ako je to u župi jako uvriježeno i upravo tada zvoni.

4. Kod svih Misa za pokojne, osim kod pogrebnih, složno upotrebljavamo ljubičastu boju. To će svi shvatiti, ako ih se upozori da se sada i kod tih Misa daje blagoslov i kaže »Idite u miru«.

5. Glavna je nakana gore spomenute treće Upute, da se što više i što temeljitije govori Božjem puku o središnjem otajstvu našeg bogoslužja u duhu koncila. Neka je stoga, kad kod nas iziđe prijevod, dobro prouče, a na jesen će ovaj DLO pružiti svećenicima desetak nacрта propovijedi o njoj i o misnom kanonu, da vjernike pripreme na njegovo glasno moljenje u živom jeziku.